

ZNANSTVENI SKUP I SKUPSTINA SAVEZA ARHIVSKIH RADNIKA
HRVATSKE, (Brijuni, 19—21. 10. 1988): »POVIJEST INSTITUCIJA
I ARHIVISTIKA«

Arhivisti SR Hrvatske već niz godina njeguju vrlo korisnu manifestaciju — istodobno održavaju svoju godišnju skupštinu i znanstveno savjetovanje. Godine 1988. (od 19. do 21. listopada) ti skupovi održani su na o. Veli Brijun (Brion). Znanstveni skup odvijao se u povodu i u čast 45-godišnjice povijesnih odluka Okružnog NOO-a Istre, ZAVNOH-a i AVNOJ-a o sjedinjenju Istre, (tadašnje) Rijeke, Zadra i dijela dalmatinskih i kvarnerskih otoka s maticom — domovinom Hrvatskom u novoj, Titovoj Jugoslaviji te u povodu 30. obljetnice utemeljenja Istarskog arhiva, danas Historijskog arhiva u Pazinu. Simpozij su organizirali Savez društava arhivskih radnika Hrvatske (SDARH), Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka i Historijski arhiv (HA) Pazin, a pod pokroviteljstvom Skupštine Zajednice općina Rijeka. Tema savjetovanja bila je »Povijest institucija i arhivistika s posebnim osvrtom na razvoj upravnih sistema u Hrvatskoj«.

Skup je započeo na ponešto neuobičajen način — mješoviti pjevački zbor RKUD »Roženice« iz slavljeničkog Pazina izveo je niz revolucionarnih pjesama te kompozicija koje oslikavaju razne jugoslavenske krajeve, a osobito Istru (ravnao je maestro N. Milotti). Simpozij je, zatim, otvorio predsjednik SDARH i direktor HA Pazin D. Vlahov, a pozdrave sudionicima uputili su predsjednik Izvršnog vijeća Skupštine Zajednice općina Rijeka M. Dagostin, predsjednik Arhivskog savjeta Hrvatske F. Biljan, predsjednik Savjeta za koordinaciju rada arhiva u SFRJ i predsjednik Saveza povijesnih društava Hrvatske P. Strčić te direktor Pokrajinskog arhiva Maribor P. P. Klasinc u ime arhivista SR Slovenije.

Uvodni referat: »Razvoj arhivske službe na području Istre, Rijeke i Zadra« održao je P. Strčić, istakavši najmarkantnije točke u tome višestoljetnom razvoju.

Pitanje sjedinjenja Istre i drugih hrvatskih i slovenskih krajeva s maticama-domovinama Hrvatskom i Slovenijom ne samo što je zanimljivo s pravnoga već općenito i s povijesnoga te diplomatskoga stajališta. Naime, taj akt Okružnog NOO-a Istre od 13. rujna 1943. god. u Pazinu prvi je državnopravni dokument međunarodnopravnoga značenja nove, Titove Jugoslavije. Naravno, vrijedio je tada samo u okvirima NOB-a jugoslavenskih naroda i narodnosti, a vrijedit će dalje onoliko koliko bude snažan NOP, koliko budu NOR i socijalistička revolucija dovoljno snažni da održe na snazi te odluke. Da se to i dogodilo, i to s dalekosežnim posljedicama — opće je poznato. O svemu tome i o drugome govorila su tri referenta — Lj. Drndić, »Sjećanje na pazinsku odluku od 13. rujna 1943.« (sadašnji ambasador u mirovini Lj. Drndić osobno je sudjelovao u kreiranju spomenute kapitalne odluke), H. Sirotković, »Državnopravno značenje odluke Okružnog NOO-a za Istru, ZAVNOH-a i AVNOJ-a o sjedinjenju Istre s Hrvatskom u novoj Jugoslaviji« i S. Nešović, »Međunarodni značaj priključenja Istre i Slovenskog primorja novoj Jugoslaviji«. Ta saopćenja nadopunilo je izlaganje N. Jaman, »Načelo etničke granice i etničke ravnoteže u razgraničenju Jugoslavije s Italijom (1945—1947—1954)«, posvećeno problemima koji su dugo vremena u znatnoj mjeri opterećivali unutrašnji i vanjski život obiju susjednih zemalja, a riješeni su na obostrano zadovoljstvo.

Treći blok saopćenja odnosio se na povijest NOO-a u Hrvatskoj od 1943. do 1945. godine (Đ. Zatezalo), s posebnim osvrtom na organizaciju NOO-a u Istri od 1943. do 1945, s njihovom stvarnom i teritorijalnom nadležnošću (D. Vlahov), na riječkom području (A. Giron) i u zadarskom kraju (S. Pavić).

Posebnu cjelinu čini sadržaj teksta G. Radossia, »Talijanska unija za Istru i Rijeku — Unione degli Italiani delle Istria e di Fiume«, koji je iznio neka

razmišljanja o rođenju te značajne, masovne organizacije naših Talijana što je 1944. god. nastala u okviru JNOF-a.

Drugi dan rada bio je posvećen važnome pitanju u našoj arhivistici, a i povijesti uopće — odnosu arhivistike i institucija. Opći pregled povijesti institucija i arhivistike iznio je J. Kolanović, korelaciju povijesti institucija i vrednovanja arhivske građe prikazala je J. Paver, o problemu sačuvanosti građe institucija u Hrvatskoj od 1918. do 1945. god. govorila je S. Pleše, o pravosudnim strukturama u Hrvatskoj od 1918. do 1945. god. referirao je H. Širotković, o institucijama središnje vlasti u Hrvatskoj između dva svjetska rata M. Pandžić, o teritorijalnim organima uprave u Hrvatskoj od 1918. do 1945. god. M. Rastić, o privrednoj komori u razdoblju od 1918. do 1941. na današnjem teritoriju SR Hrvatske D. Čengić te o organizaciji, stvarnoj i teritorijalnoj nadležnosti organa vlasti na području Istre, Rijeke i Zadra od 1918. do 1943. god. J. Jelinčić. Sadržajima tih referata u znatnoj su mjeri dopunjena dosadašnja znanja iz te oblasti društvenog života.

Treća cjelina arhivskog susreta na Brijunima imala je aktualan akcent — bilo je riječi o registraturnoj građi. Tako je A. Senčić govorio o kategorizaciji imalaca arhivske i registraturne građe, R. Bregant-Bušić o neposrednoj provedbi »Uputstva o vrednovanju registraturne građe«, M. Rastić o novoj uredbi o uredskom poslovanju te D. Eržišnik o informatičkoj obradi podataka u uredskom poslovanju. Živimo u vremenu kada smo zasuti ogromnim količinama građe u nastajanju i velik je problem kako se »oduprijeti« toj navaži, kako izvršiti čak i osnovne arhivske zadatke kada je u pitanju suvremena registraturna građa.

Na kraju znanstvenog savjetovanja održana je godišnja skupština Saveza društava arhivskih radnika Hrvatske, na kojoj su izabrani ili potvrđeni njegovi predstavnici u Predsjedništvu i drugim tijelima Saveza arhivskih radnika Jugoslavije.

Znanstveni skup arhivista Hrvatske održan je na otočju Brijuni (Brioni), koje je postalo pravi i jedini dom samoga Josipa Broza Tita. Već sama ta činjenica da se ta manifestacija i godišnja skupština održala na tome mjestu i k tome još u 30. godini plodnoga djelovanja regionalnoga Historijskog arhiva Pazin — govori dovoljno o uspjehu NOB-a i u ovom kraju Jugoslavije. I ovdje su se razvile institucije koje su pripomogle mnogo bržem razvoju privrednoga, kulturnog, znanstvenog, pravosudnog i drugih oblika društvenog života. Institucije i arhivistika u Hrvatskoj datiraju u ranija, srednjovjekovna stoljeća i razvile su se do danas do nivoa koji imaju i neke druge razvijene strane zemlje. Dakako, taj suživot nije uvijek tekao u punome razumijevanju, bilo je i neprilika, naravno, na štetu arhivistike i arhivske službe uopće. Teoretski i praktički sadržaji referata u znatnoj će mjeri pridonijeti da se moguće nesuglasice u našim vremenima uklone ili smanje na najmanju moguću mjeru.

Petar Strčić

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAC: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUŠ, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUS

LEKTOR I KOREKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Časopis izlazi jednom godišnje

Narudžbe šaljite na adresu:
Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1

Cijena ovog broja iznosi 30.000 d

Izdavanje časopisa sufinancira
Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH

Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — travanj 1989.